

بررسی رابطه بین رضایت زناشویی شغلی دبیران متوسطه شهرستان آمل در سال تحصیلی ۸۵-۸۴

علی نوری^۱
دکتر عبدا... شفیع‌آبادی^۲
دکتر باقر ثنائی^۳

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت شغلی دبیران متوسطه شهرستان آمل در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ صورت گرفته است. هدف از این تحقیق، بررسی رابطه بین رضایت زناشویی و رضایت شغلی بوده است و با توجه به اهمیت خانواده و سازگاری زناشویی و تأثیر آن رضایت شغلی پژوهشگر در نظر دارد به این سؤال پاسخ دهد که بین رضایت زناشویی و رضایت شغلی چه رابطه‌ای وجود دارد.

گروه نمونه این پژوهش ۱۸۰ نفر از دبیران متأهل دبیرستان‌های شهر آمل بوده است نوع تحقیق همبستگی و روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای بوده و ابزارهای مورد استفاده عبارت بودند از: (۱) پرسشنامه رضایت شغلی (۲) پرسشنامه سازگاری زناشویی. فرضیه‌های پژوهش با استفاده از روش‌های آماری آزمون همبستگی پیرسون، آزمون t مستقل و تحلیل واریانس یکطرفه با اطمینان ۹۵٪ و در سطح $a=5\%$ با استفاده از بسته‌های نرم‌افزاری SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج حاصل از آن نشان داد که فرضیه‌های ۱ و ۲ و ۴ با اطمینان ۹۵٪ به تأیید رسیدند و بقیه فرضیه‌ها رد شدند. بنابراین می‌توان گفت که بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

۱- کارشناسی ارشد رشته راهنمایی و مشاوره دانشگاه خاتم

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

۳- عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت معلم

کلیدواژه‌ها

۱- رضایت شغلی ۲- رضایت زناشویی

مقدمه

تحول جامعه از حالت سنتی به صنعتی، مسائل و مشکلات فراوانی را خصوصاً در زمینه اشتغال موجب می‌گردد. مطالعه و بررسی تاریخچه توسعه و تحول جامعه صنعتی نشان می‌دهد که نیروی انسانی ماهر و تعلیم یافته در تبدیل جوامع سنتی به جوامع صنعتی تأثیر انکارناپذیری داشته است. هر فردی سعی دارد شغلی را انتخاب کند که علاوه بر تأمین نیازهای مادی از نظر روانی، نیز او را ارضاء نماید. بدین لحاظ برای نیل به این هدف یعنی گماردن افراد در مشاغل مناسب، مطالعه فردی و بررسی خصوصیات آنها لازم و ضروری است. در غیر این صورت با سپردن مشاغل به افرادی که یا علاقه‌ای به انجام شغل مورد نظر ندارند و یا فاقد توانایی و استعداد لازم برای انجام آن هستند علاوه بر آنکه فردی عاطل و باطل بر سر کاری گمارده می‌شود موجب از بین رفتن سرمایه مملکت نیز می‌گردد. (شفیع آبادی، ۱۳۷۵) یکی از عوامل مؤثر بر رضایت شغلی، خانواده می‌باشد، و در واقع خانواده «موجودی است که اجزاء آن با هم تغییر می‌کنند و برای حفظ تعادل خود، فعال می‌شود.» نقطه آغاز شکل‌گیری و رکن اصلی نظام خانواده، زندگی مشترک زناشویی است که از ازدواج ناشی می‌شود. (ثنایی، ۱۳۷۵) و از طرف دیگر رضایت شغلی با کارآیی و اثر بخشی و سلامت تن و روان بستگی دارد.

رضایت شغلی بخش مهمی از رضایت زندگی محسوب می‌شود. (شفیع آبادی ۱۳۷۵) این تحقیق حاوی مطالبی در مورد خانواده و ازدواج و خانواده سالم

و رضایت شغلی و نظریه‌های مربوط به آن پرداخته است. و به دنبال آن یافته‌های جدیدی، به دست آمده است، مانند:

مارک (۱۹۸۸) عوامل مؤثر بر رضایت شغلی، تعهد شغلی، ویژگی‌های سازمانی و ویژگی‌های کارکنان را مورد پژوهش قرار داد. که نتایج آن نشان داد که بین رضایت شغلی و تعهد سازمانی و رابطه معنی دار وجود دارد.

لوین (۱۹۹۰) به بررسی رابطه بین عزت نفس و رضایت از زندگی و رضایت شغلی پرداخت نتایج به دست آمده نشان داده است که در آنانی که عزت نفس بیشتری برخوردارند رضایت شغلی بالایی را به دست آورده‌اند.

دیلارد فیدر (۱۹۹۰) در پژوهشی که انجام داد به این نتیجه رسید که بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

صاحب بدری در سال ۱۳۷۱ به بررسی شیوه مدیریت مدیران بر رضایت شغلی دبیران مرد شهر تهران پرداخت که نتایج تحقیق، سابقه تدریس، رضایت شغلی دبیران رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

و نیز دبیران متأهل نسبت به دبیران مجرد از رضایت شغلی بیشتری برخوردار بودند.

و در تحقیقی دیگر توسط معتمدی (۱۳۷۲) تحت عنوان رابطه رضایت شغلی دبیران زن و مرد در شهر شیراز را مشخص شد که دبیران مرد از دبیران زن رضایت شغلی بیشتری برخوردارند و تحقیق دیگری توسط رئوف در سال ۱۳۸۱ انجام شده است که بررسی رابطه بین رضایت شغلی با میزان تحصیلات و سابقه خدمت پرداخته است که نتایج آن عبارت بوده است

۱- بین رضایت شغلی و سابقه خدمت ارتباط مستقیم وجود دارد.

۲- بین رضایت شغلی و سطح تحصیلات ارتباط معکوس وجود دارد.

فرضیه‌های پژوهش حاضر عبارتند از:

- ۱- بین رضایت زناشویی و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- ۲- بین رضایت شغلی دبیران زن و مرد تفاوت معنی‌دار وجود دارد.
- ۳- بین رضایت زندگی زناشویی دبیران زن و مرد تفاوت معنی‌دار وجود دارد.
- ۴- بین افزایش سن و رضایت شغلی دبیران تفاوت معنی‌دار وجود دارد.
- ۵- بین سنوات خدمت و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

روش

روش پژوهش توصیفی = همبستگی است بر جامعه آماری پژوهش حاضر، تمامی دبیران زن و مرد شهرستان آمل در سال ۸۵ - ۱۳۸۴ بوده است و روش نمونه‌گیری تصادفی منظم بود.

حجم نمونه ۱۸۰ نفر از دبیران زن و مرد بوده‌اند. از این نمونه ۸۴ نفر دبیر زن که ۴۸٪ نمونه و ۹۶ نفر دبیران مرد که ۵۲٪ گروه نمونه را تشکیل می‌دهند. میانگین سن ۳۷ بوده و میانگین سابقه کار ۱۴ سال بوده و ۸۰ درصد از آن دارای مردک تحصیلی لیسانس بوده‌اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

به منظور گردآوری اطلاعات، از پرسشنامه که اعتبار و روایی آن به تأیید اساتید راهنما و مشاور رسیده بود، استفاده شد.

پژوهشگر پس از هماهنگی با اداره آموزش و پرورش شهرستان آمل و اخذ معرفی‌نامه از مسئولان آموزش و پرورش مستقیماً به گروه نمونه‌ای که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند مراجعه و هر دو پرسشنامه بر روی آنها اجرا گردید.

پس از اجرای پرسشنامه، جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات اولیه به تحلیل اطلاعات با استفاده از بسته‌های نرم‌افزار SPSS رایانه‌ای انجام گرفت.

برای انجام پژوهش از دو پرسشنامه استفاده شد، پرسشنامه رضایت شغلی، و پرسشنامه رضایت زناشویی.

۱- پرسشنامه رضایت شغلی

این پرسشنامه در بردارنده ۲۲ عبارت یا اظهارنظر است که آزمودنی می‌بایست علاقه و احساس واقعی خود را درباره هر یک از جملات در یکی از چهار گزینه مشخص مربوط به علامت مزبور (X) نماید:

الف) کاملاً موافقم (ب) موافقم (ج) مخالفم (د) کاملاً مخالفم

برای نمره‌گذاری این پرسشنامه، نمره یک تا چهار برای عبارات در نظر گرفته شده است. به عنوان مثال در مقابل این عبارت که «نسبت به شغل فعلی خود بسیار علاقمندم» از چهار گزینه پیشنهادی، اگر آزمودنی گزینه «کاملاً موافقم» را علامت بزند ۴ امتیاز، اگر «موافقم» را علامت بزند ۳ امتیاز، در مقابل به اوتعلق خواهد گرفت. حداکثر نمرات این آزمون ۸۸ امتیاز و حداقل نمرات آزمون رضایت شغلی، ۲۲ امتیاز خواهد بود. پرسشنامه رضایت شغلی، توسط دکتر شفیق‌آبادی و شریعت‌نیا در سال ۱۳۷۲ ساخته شده و اعتبار و روایی آن گرفته شده به تأیید اساتید مشاور و سنجش و اندازه‌گیری از آقای دکتر سلیمی‌زاده رسیده است. در مورد پایایی پرسشنامه، به منظور سنجش پایایی همسازي و انسجام درونی

آزمون از فرمول آلفای کرانباخ استفاده شده و جهت به دست آوردن پایانی آزمون، روی ۴۰ نفر اجرا گردیده است. میزان پایانی آزمون شغلی ۰/۹۰ بوده که این رقم نشانگر انسجام بالای آزمون می‌باشد.

۲- پرسشنامه رضایت زناشویی:

یک ابزار ۲۵ سؤالی است و برای اندازه‌گیری میزان، شدت یا دامنه مشکلات زن یا شوهر در رابطه زناشویی تهیه شده است. این شاخص ویژگی رابطه را یک کل واحد تلقی نمی‌کند، بلکه دامنه مشکلات رابطه را از دید زن یا مرد می‌سنجد. «شاخص رضایت زناشویی میزان سازگاری زناشویی را نمی‌سنجد زیرا ممکن است یک زن و شوهر علیرغم اختلاف یا نارضایتی شدید، سازگاری خوبی داشته باشند. این شاخص دارای دو نمره برش است. یکی نمره (5 ± 30) که نمرات کمتر از آن نشانه عدم مشکلات مهم بالینی رابطه است، و نمرات بالاتر از ۳۰ دلالت بر وجود مشکلات بالینی قابل ملاحظه است.

دومین نمره برش ۷۰ است نمرات بالاتر از ۷۰ نشانه آن است که فرد دچار استرس شدید است و احتمال تصور یا استفاده از خشونت را می‌توان در نظر گرفت. اعتبار این پرسشنامه با آلفای کرانباخ ۹۷٪ به دست آمده است و از نظر روایی با آزمون سازگاری زناشویی بستگی معنی‌دار دارد. و مورد تأیید اساتید مشاور قرار گرفت و روایی آن را تأیید کردند.

یافته‌ها

فرضیه اول: بین رضایت شغلی و رضامندی زندگی زناشویی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۱-۱: جدول ضریب همبستگی بین رضایت شغلی و رضامندی زناشویی

شاخص‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	ضریب همبستگی	سطح معنی‌دار
رضایت شغلی	۶۴	۱۱/۵۰	$r = ۰/۷۳$	۰/۰۱
رضامندی زناشویی	۱۹/۸۰	۲۰		

همان‌طور که ملاحظه می‌شود $r = ۰/۷۳$ که با درجه آزادی ۱۷۸ و در سطح $\alpha = ۰/۰۱$ و با اطمینان ۹۹٪ r محاسبه شده از r جدول بزرگتر است که در نتیجه رابطه معنی‌دار بین رضایت شغلی و رضامندی زناشویی وجود دارد. فرضیه صفر رد می‌شود. و ضریب تعیین R محاسبه شده عبارت است ۵۳٪ یعنی دو متغیر رضایت شغلی و رضایت زناشویی ۵۳٪ می‌توانند همدیگر را پیش‌بینی کنند.

فرضیه دوم: بین رضایت شغلی دبیران زن و مرد تفاوت معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۱-۲: خلاصه نتایج آزمون t مستقل برای دو گروه زنان و مردان در عامل رضایت شغلی

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد
زن	۸۴	۶۴/۳	۱۲/۸۵	۱/۲۵
مرد	۹۶	۶۳/۲	۱۱/۵۰	۱/۳۴

$$t = ۱/۴۷ \quad df = ۱۷۸$$

جدول (۱-۲) خلاصه نتایج آزمون t مستقل بین زنان و مردان گروه نمونه در عامل رضایت شغلی به دست آمده با درجه آزادی ۱۷۸ و سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار T به دست آمده $t = ۱/۴۷$ از مقدار t جدول (۱/۶۷) کوچکتر است بنابراین مشخص می‌شود که بین رضایت شغلی دبیران زن و مرد گروه نمونه تفاوت معنی‌دار وجود ندارد و فرضیه صفر تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: بین رضامندی زناشویی دبیران زن و مرد تفاوت معنی‌دار

وجود دارد.

جدول ۳-۱: خلاصه نتایج آزمون t مستقل برای دو گروه زنان و مردان در عامل رضامندی زناشویی

جنسیت	شاخص‌های آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد
زن		۸۴	۱۹/۷۳	۱۹/۲۰	۲/۳۳
مرد		۹۶	۱۸/۹۰	۱۸/۷۰	۱/۸۴

$$t = ۲/۷۰ \quad df = ۱۷۸$$

در جدول (۳-۱) خلاصه نتایج آزمون t مستقل بین زنان و مردان گروه نمونه در عامل رضامندی زناشویی آورده شده است. بر اساس نتایج به دست آمده در درجه آزادی از ۱۷۸ و سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار t به دست آمده $t = ۲/۷۰$ از مقدار t جدول ۱/۶۴ بزرگتر است، بنابراین مشخص می‌شود که تفاوت معنی‌دار بین رضامندی زندگی زناشویی دبیران زن و مرد وجود دارد و فرضیه صفر رد می‌شود.

فرضیه چهارم: بین سن دبیران و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۳-۲: خلاصه نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه بین سطوح سنی مختلف در عامل رضایت شغلی

متغیرها	شاخص‌های آماری	درجه آزادی	مجموع مجزورات	میانگین مجزورات	نسبت F	احتمال F
واریانس بین گروهی		۸۴	۱۵۳۲/۲۷۸	۵۱۲/۰۸		
واریانس درون گروهی		۹۶	۳۲۳۷۷/۷۰	۱۲۵/۶۳	۳/۱۰	٪۲۷۷
مجموع		۱۸۰	۳۳۸۰۰/۰۸			

در جدول (۳-۲) نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه بین سطوح مختلف سنی افراد گروه در عامل رضایت شغلی آورده شده است بر اساس نتایج به دست آمده در درجات آزادی (۱۷۷ و ۳) و سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار F به دست

آمده، $F = 3/10$ از مقدار F جدول $F = 2/65$ بزرگتر است، بنابراین بین سطوح مختلف سنی در عامل رضایت شغلی تفاوت معنی‌دار دیده می‌شود و فرضیه صفر رد می‌شود.

فرضیه پنجم: بین سنوات خدمت و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۵-۱: خلاصه نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه بین سطوح مختلف سنوات خدمت در عامل رضایت شغلی

منابع متغییر	سطوح‌های آماری	درجه آزادی	مجموع مجزورات	میانگین مجزورات	نسبت F	احتمال F
واریانس بین گروهی		۳	۶۳۶/۵۰	۲۰۹/۸۷۳		
واریانس درون گروهی		۱۷۷	۳۳۲۷۴/۵	۱۶۹/۲۱	۱/۲۳	۰/۲۹۱
مجموع		۱۸۰	۳۳۹۰۰/۵			

$$df = 178 \quad t = 1/47$$

بر اساس جدول (۵-۱) نتایج آزمون تحلیل واریانس یکطرفه بین گروه‌های سنوات خدمت در بین دبیران گروه نمونه در عامل رضایت شغلی آورده شده است در سطح اطمینان ۹۵٪ مقدار F به دست آمده ($F=1/23$) از مقدار F جدول ($F=2/65$) در درجه آزادی (۳ و ۱۷۷) کوچکتر است. بنابراین بین سطوح مختلف سنوات خدمت در عامل رضایت شغلی تفاوت معنی‌دار مشاهده نمی‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داده است که بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی رابطه معنی‌دار وجود دارد. و ۵۳٪ می‌توانند این دو متغیر همدیگر را پیش‌بینی کنند. و رضایت شغلی دبیران زن و مرد گروه نمونه تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. که این تحقیق با تحقیق رضایی (۱۳۷۴) همخوانی دارد. و همچنین رضایت زناشویی دبیران مرد بیشتر از دبیران زن می‌باشد. و از طرف دیگر بین افزایش سن و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود دارد. که نتایج این تحقیق با تحقیقات پرهیزکار ۱۳۶۸ و صفاریان ۱۳۷۴ همخوانی دارد. و فرضیه آخر بین افزایش سنوات خدمت و رضایت شغلی رابطه معنی‌دار وجود ندارد. و صفر تأیید می‌شود و با تحقیق مجد زاده ۱۳۷۲ همخوانی دارد.

پیشنهادات

الف- پیشنهادات برخاسته از نتایج پژوهش:

- ۱- در پژوهش حاضر مشخص شد که رابطه معنی‌دار بین رضایت شغلی و رضامندی زندگی زناشویی در بین دبیران گروه نمونه وجود دارد. لذا به مدیران و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش پیشنهاد می‌شود با فراهم آوردن شرایط رضایت شغلی برای دبیران و در بالا بردن سازگاری و رضایت زناشویی معلمان قدم بردارند.
- ۲- با توجه به اهمیت و رابطه معنی‌دار بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی دادن اطلاعات و افزایش آگاهی به دبیران در بعد روابط سالم خانواده و سازگاری زناشویی به صورت آموزش‌های گروهی و بروشورها باعث بالا رفتن سطح رضایت شغلی دبیران می‌شود.
- ۳- نتایج این تحقیق، تأثیر آموزش بر زندگی مشترک بر رضامندی زندگی زناشویی در سال‌های طولانی‌تر بعد از ازدواج اهمیت دارد لذا پیشنهاد می‌شود

در مراکز مشاوره و روان‌درمانی خانواده به این امر مهم در راهنمایی زوجین توجه لازم مبذول شود.

۴- به منظور نتیجه‌گیری بهتر و تعمیم بیشتر یافته‌ها توصیه می‌شود این تحقیق بر روی گروه‌های شغلی مختلف و در مناطق دیگر آموزش و پرورش انجام شود تا امکان مقایسه بین رضایت شغلی و سازگاری زناشویی بهتر میسر شود.

ب: پیشنهادات تحقیق برای آیندگان:

۱- با توجه به اهمیت رضایت شغلی و تأثیر آن بر خانواده پیشنهاد می‌شود که محققین بعدی به بررسی عوامل مؤثر بر رضایت شغلی پرداخته و به صورت جداگانه تأثیر آن عوامل را بر روی رضایت زناشویی بررسی کنند.

۲- در تحقیقات آینده (متغییر و میزان درآمد) که عامل مهم در رضایت شغلی به شمار می‌رود به عنوان یک متغییر بررسی و تحلیل شود.

۳- به محققین بعدی پیشنهاد می‌شود. بررسی رابطه بین رضایت شغلی و رضایت زناشویی را در ادارات دیگر نیز بررسی کرده و به صورت مقایسه‌ای تحلیل کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

کتابنامه

- پوربرقی، اسماعیل. (۱۳۷۴). بررسی میزان و عوامل مؤثر در رضامندی شغلی معلمان مدارس استثنایی شهر مشهد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ثنائی، باقر، (۱۳۷۵). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج، با همکاری علاقبند، شیلا، هومن، عباس، انتشارات بعثت، چاپ اول.
- رئوفی، محمد. (۱۳۷۵). بررسی رابطه بین رضایت شغلی، میزان تحصیلات و سابقه خدمت کارکنان مخابرات منطقه غرب کشور، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرکز مدیریت آموزشی.
- ستیر، ویرجینیا، (۱۳۶۱). آدمی‌سازی، ترجمه بهروز بیرشک، (۱۳۶۱)، تهران، انتشارات اندیشمند.
- الف: جی هی لی، (۱۳۷۵). روان درمانی خانواده، ترجمه دکتر باقر ثنائی، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ پنجم.
- شفیع‌آبادی، عبدالم... (۱۳۷۵). راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای و نظریه‌های انتخاب شغل، تهران: انتشارات رشد، چاپ چهارم.
- صاحب بدری پشته. (۱۳۷۱). بررسی تأثیر شیوه مدیریت مدیران مدارس بر رضایت شغلی دبیران مرد دوره راهنمایی شهر تهران: پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- صفاریان، سعید. (۱۳۸۴). بررسی تأثیر اجرای طرح طبقه‌بندی مشاغل و برخی از عوامل دیگر رضایت شغلی کارکنان کارخانجات شیر پاستوریزه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- مجدزاده، منور. (۱۳۷۳). رابطه رضایت شغلی با ویژگی‌های شخصی و سطوح مختلف نیازها در میان دبیران زن دبیرستان‌های دخترانه شهر کرد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

1. Dillard, B.C. and feather B.L. (2001) The association between attitudes and job. Satisfaction. A study of in – home care aids, Journal of educational Gerontology. Vol 17 (3).
2. Lavee, r., Mccubbin, H,I., and olson, D.H. (1987). The effect of stressful life sevents and transitions of family functioning and well – being. Journal of Marriage and the family, 49 – 851.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی